

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ชุมชนเป็นแหล่งที่มีผู้คนจำนวนมากมาอยู่ร่วมกัน ซึ่งเมื่อมีคนมาอยู่ร่วมกันแล้วก็มักจะมีปัญหาตามมาด้วย ดังนั้น ในแต่ละชุมชนจึงต้องมีบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการดูแลชุมชน ให้ความช่วยเหลือประชาชนในชุมชนนั้น คอยสอดส่องและดูแลทุกข์สุขของประชาชน เพื่อให้ชุมชนมีความสุข เกิดความรักใคร่สามัคคีภายในชุมชน ตลอดจนผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำนั้นจะต้องเป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชนในชุมชน ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับภาครัฐ เป็นตัวแทนของประชาชนในการเรียกร้องหรือหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับชุมชน ซึ่งบุคคลที่จะทำหน้าที่ดังกล่าวได้นั้นจะต้องมีความเสียสละทั้งด้านเวลา และแรงงาน และต้องไม่เป็นคนที่เห็นแก่รายได้ เพราะการเป็นผู้นำในชุมชนนั้นไม่มีเงินเดือนหรือค่าแรงให้ บุคคลที่จะมาเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนต้องเป็นบุคคลที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และต้องทำการพัฒนาให้ชุมชนอยู่รอด ตลอดจนให้ประชาชนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และต้องช่วยพัฒนาให้ชุมชนมีอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม ทำให้ประชาชนกินดีอยู่ดี เป็นชุมชนที่แข็งแกร่ง

สำหรับความหมายของการพัฒนานั้น สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2548) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งอาจวัดคุณภาพชีวิตได้หลายแบบ เช่น วัดจากการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ อนามัย หรือทางใจ ถ้ามีสิ่งเหล่านี้สูงขึ้นหรือมากขึ้นก็ถือว่าการพัฒนาสูงขึ้น นอกจากนี้ สนธยา พลศรี (2547) ยังให้ความหมายของการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ด้วยการวางแผนโครงการและดำเนินงานโดยมนุษย์ เพื่อประโยชน์แก่ตัวของมนุษย์เอง

จากความหมายของการพัฒนา สรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึง การที่คนในชุมชน และสังคม โดยส่วนรวมได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่างเพื่อปรับปรุงตนเอง และร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตนเอง ของชุมชนและสังคมให้ดีขึ้น ซึ่งการพัฒนาเป็นเสมือนกลวิธีที่ทำให้เกิดผลที่ต้องการ กล่าวคือ คุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และสังคมที่ดีขึ้น

สำหรับลักษณะการพัฒนาในชุมชนนั้นจะมีหลายประการดังต่อไปนี้ (สนธยา พลศรี, 2547)

1. เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เช่น ด้านคุณภาพชีวิต ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นหรือให้มีความเหมาะสม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องการการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ

2. มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอน และอย่างต่อเนื่องกัน โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งได้

3. มีลักษณะเป็นพลวัต คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง และเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มี การเตรียมการไว้ล่วงหน้า

4. เป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มี การเตรียมการไว้ล่วงหน้า

5. เป็นวิธีการพัฒนาเป็นมรรควิธี หรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตัวเอง

6. เป็นการปฏิบัติการ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวความคิด หรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริง จะเกิดผลตามที่ต้องการ

7. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการ และคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่างๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใดๆ ก็ตามถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้ว จะไม่ใช้การพัฒนา แม้ว่าจะมีลักษณะอื่นๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

8. ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั่นเอง

9. มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือ สามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพ ปริมาณ สิ่งแวดล้อม ความคงทนถาวร การประเมินผลจากผู้ที่เกี่ยวข้องว่ามีความเหมาะสมหรือพึงพอใจหรือไม่ และระดับใด เป็นต้น

10. สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ การพัฒนานอกจากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อมนุษย์ สังคม และสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์แล้ว รูปแบบ กระบวนการ และวิธีการพัฒนาเองก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนา จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาใหม่ๆ จึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ

ส่วนคำว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนในทุกด้าน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง โดยมุ่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของประชาชนให้ดำเนินการพัฒนาและแก้ปัญหาชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยใช้ทรัพยากรในชุมชนที่มีอยู่ให้มากที่สุด ปรียา พรหมจันทร์ (2542: 15) จากความหมายข้างต้นสิ่งที่ต้องคำนึงในการพัฒนาชุมชนอีกอย่างคือ ปัจจัยที่สามารถทำให้ชุมชนพัฒนา ได้แก่ ปัจจัยจากภายใน เช่น ผู้นำ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น และชาวบ้านภายในชุมชน ปัจจัยจากภายนอก เช่น หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีส่วนช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชน กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เข้ามาในชุมชน จะเห็นได้ว่าการพัฒนาชุมชนจะมีปัจจัยหลายอย่างที่จะส่งผลให้ชุมชนพัฒนา แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ชาวบ้านในชุมชนและผู้นำชุมชน ถ้าขาดสองอย่างนี้ก็จะพัฒนาไม่สำเร็จ ถึงแม้ว่าบางชุมชนจะมีโครงสร้างพื้นฐานภายในชุมชนดี สภาพสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนสมบูรณ์ มีทุนในชุมชนมากมาย แต่ถ้าผู้นำชุมชนบริหารจัดการไม่ได้ สิ่งที่มีอยู่ในชุมชนเหล่านั้นก็สูญเปล่า ทำให้การพัฒนาชุมชนจะต้องมี

ผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพและสามารถเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนในทุกๆ ด้าน ต้องทำให้คนในชุมชนเชื่อมั่นในตัวผู้นำ และต้องทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไปพร้อมๆ กัน ข้อดีของการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา คือ สามารถแก้ปัญหาของคนในชุมชนได้อย่างตรงจุด และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนจริงไม่ใช่เป็นแผนพัฒนาจากภาครัฐ

วิธีการแก้ปัญหาถ้ามีคนในชุมชนไม่เชื่อมั่นในตัวผู้นำ คือจะต้องแก้ปัญหาจากการเปลี่ยนทัศนคติ และแสดงภาวะผู้นำในการปกครองคนในชุมชนใหม่โดยการให้ผู้นำแสดงให้คนในชุมชนเห็นถึงศักยภาพและการตื่นตัวของผู้นำในการพัฒนาชุมชน เน้นให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ผู้นำจะต้องมีความโปร่งใส ซื่อสัตย์และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง ถ้าผู้นำสามารถทำให้คนในชุมชนเชื่อมั่นได้ เช่น ทำงานอย่างโปร่งใส ใส่ใจประชาชน ทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ สามารถแก้ปัญหาได้จริง ก็จะเป็นผลดีในการพัฒนาชุมชนให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ลดปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน สามารถทำให้ชุมชนเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรที่มีภายในชุมชน คนในชุมชนเกิดทัศนคติใหม่ในการร่วมกันพัฒนา

นอกจากนั้นบุคคลที่จะเป็นผู้นำนั้นจะต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งหมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการบังคับบัญชาบุคคลอื่นโดยได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่น ทำให้บุคคลอื่นไว้วางใจและให้ความร่วมมือ ซึ่งผู้นำมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกหรือสั่งการ บังคับบัญชา ประสานงานโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) เพื่อให้กิจการงานต่างๆ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ต้องการ นอกจากนี้ผู้นำยังมีความสามารถในการใช้ศิลปะในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยความเต็มใจ (เนตรวิมล ภาวิราช, 2549)

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การที่ผู้นำจะพัฒนาชุมชนได้นั้น ผู้นำจะต้องมีภาวะผู้นำด้วยจึงจะสามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างเต็มที่ เนื่องจาก การพัฒนาชุมชนนั้นจะทำโดยผู้นำชุมชนเพียงคนเดียวไม่ได้ จะต้องมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่คอยให้ความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือด้วย การพัฒนาชุมชนจึงจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ไม่ว่าจะเป็ชุมชนในต่างจังหวัดหรือชุมชนในเขตเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาโดยการสังเกตหรือการรับรู้ข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ แล้ว จะพบว่าในบางชุมชนนั้นจะมีการขับเคลื่อนให้มีการพัฒนาชุมชนไปตามกรอบของการพัฒนาที่เหมาะสม โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น นักปกครองท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น รวมถึงผู้นำของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ร่วมมือกันทำงานเป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างเข้มแข็ง ทำให้มีความแตกต่างจากชุมชนอื่นๆ ซึ่งพบว่าสิ่งนี้เป็นความแตกต่างของการพัฒนาชุมชนที่ขาดความสมดุล ทั้งนี้ก็พบว่ามีบางชุมชนไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความเจริญทัดเทียมเช่นเดียวกับชุมชนอื่นๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นความเหลื่อมล้ำทางสังคมของชุมชน ซึ่งทุกชุมชนในสังคมไทยนั้นควรได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึงโดยเสมอภาค นอกจากนั้นปัญหาของการไม่พัฒนาชุมชนอาจจะมาจากตัวผู้นำชุมชนเองที่ไม่ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งอาจเกิดจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเหล่านั้นไม่ให้ความร่วมมือและไม่ยอมรับในตัวผู้นำชุมชน จึงทำให้ไม่เกิดการพัฒนาชุมชนตามมา และทั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปเป็นตารางแสดงถึงประเด็นปัญหาความแตกต่างของชุมชนที่ได้รับการพัฒนาและชุมชนที่ไม่ได้รับการพัฒนาได้ดังนี้

ตาราง 1 สรุปประเด็นปัญหาความแตกต่างของการพัฒนาในชุมชนพอสังเขป

ชุมชนเข้มแข็ง	ชุมชนไม่ได้รับการพัฒนา
ด้านผู้นำชุมชน ชุมชนที่มีความเข้มแข็งก็จะพบว่า มีผู้นำที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานต่างๆ รวมถึงการมีเครือข่ายผู้นำซึ่งเป็นหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน	ผู้นำไม่เข้มแข็ง ขาดภาวะผู้นำ ไม่มีเครือข่ายกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้อาจมีผู้มีอิทธิพล ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเป็นผู้นำชุมชน ไม่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาในชุมชนได้
ด้านกิจกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนา ชุมชนมีการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมการสืบสานประเพณี วัฒนธรรม รวมถึงกิจกรรมการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด	ไม่มีกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นในชุมชน ผู้คนในชุมชนขาดความสนใจ หรือไม่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน
ด้านความสัมพันธ์ในชุมชน ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนในชุมชน รวมถึงผู้นำชุมชน สามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี	ผู้คนในชุมชนต่างคนต่างอยู่ ไม่สามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้ ไม่มีการรับรู้ข้อมูลในชุมชน ขาดการสื่อสารที่ดีระหว่างสมาชิกในชุมชน
ด้านความร่วมมือ คนในชุมชนมีความร่วมมือกันในการดูแลชุมชนของตนเอง ช่วยเป็นหูเป็นตาดูแลชุมชนให้อยู่อย่างสันติสุข ปลอดภัย ปราศจากโจรขโมย และให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชนในการกวาดล้างยาเสพติด	คนในชุมชนไม่ได้ให้ความร่วมมือในการดูแลชุมชน ไม่สนใจและไม่ให้ความร่วมมือใดๆ กับชุมชน เพราะคิดว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนเอง
ด้านงบประมาณ ชุมชนมีการใช้งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างห้องสมุดประชาชนหรือที่อ่านหนังสือในชุมชน สร้างลานกีฬาให้ชุมชน ติดกล้องวงจรปิดในชุมชน หรือการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในการประกอบอาชีพเสริม	ชุมชนนำงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐไปใช้ในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน และอาจก่อให้เกิดการคอร์รัปชั่นตามมา
ด้านความเสียสละ คณะกรรมการในชุมชนมีความเสียสละทั้งในเรื่องเวลาที่จะมาช่วยกันบริหารชุมชน และในเรื่องของผลตอบแทน เพราะการเป็นคณะกรรมการในชุมชนนั้น ไม่มีรายได้หรือเงินเดือนประจำ ดังนั้น ผู้ที่จะมาเป็นคณะกรรมการชุมชน จะต้องมีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และอุทิศตนทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างแท้จริง	คนในชุมชนไม่ยอมมาเป็นคณะกรรมการชุมชน เพื่อช่วยกันพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งสาเหตุอย่างหนึ่งคือไม่มีผลตอบแทน ดังนั้น ถ้ามีแต่ผู้นำชุมชนเพียงคนเดียว การพัฒนาชุมชนที่ดีก็ย่อมไม่เกิด

จากตารางดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการพัฒนาระหว่างชุมชน โดยพบว่า มีบางชุมชนที่เป็นชุมชนที่เข้มแข็งจะได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม คนในชุมชนจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีการสื่อสารและความสัมพันธ์อันดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันในชุมชน และในทางตรงกันข้ามก็ยังคงมีอีกหลายชุมชนที่ไม่ได้รับการพัฒนา

เท่าที่ควรทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ายังมีปัญหาต่างๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชนอีกหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นในด้านตัวผู้นำชุมชน งบประมาณสนับสนุน และสถานที่ เป็นต้น

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาลักษณะภาวะผู้นำในการรวมตัวเป็นคณะกรรมการ ผู้นำในชุมชนที่มีการสนับสนุนและเสริมสร้างการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนชุมชนสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนนั้นผู้นำจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่อยู่ในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนร่วมกันอย่างเป็นระบบ ตลอดจนภาครัฐจะต้องสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับชุมชน จึงจะสามารถพัฒนาชุมชนสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนและประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการชุมชนได้ นอกจากนี้ผลของงานวิจัยยังได้โมเดลของผู้นำที่ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะภาวะผู้นำของคณะกรรมการผู้นำในชุมชนที่ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชน
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงสำรวจในด้านภาวะผู้นำของคณะกรรมการผู้นำในชุมชนจากสมาชิกในชุมชนที่ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน
3. เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำให้แก่คณะกรรมการชุมชน

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ เป็นประชากรจากชุมชนในเขตธนบุรี แขวงสำเหร่ มีจำนวนทั้งสิ้น 5 ชุมชน รวมประชากร 3,991 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ชุมชนหลังไปรษณีย์สำเหร่ จำนวน 330 คน และชุมชนแก้ววิทยา จำนวน 1,152 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจาก 2 ชุมชนนี้เป็นตัวอย่างของชุมชนที่มีความเข้มแข็งในด้านภาวะผู้นำของคณะกรรมการผู้นำในชุมชน มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับชุมชน และมีผลงานปรากฏต่อสังคม รวมประชากรทั้งสิ้น 1,482 คน สำหรับการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างนั้น กำหนดโดยใช้ตารางเทียบเกณฑ์ของ Krejcie & Morgan ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ ลักษณะภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชน

ตัวแปรตาม ได้แก่ โมเดลภาวะผู้นำของคณะกรรมการผู้นำในชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่รับได้การคัดเลือกจากชุมชนให้เป็นหัวหน้า เป็นศูนย์กลางในชุมชน สามารถทำให้สมาชิกในชุมชนปฏิบัติงานร่วมกัน มีความสมัครสมานสามัคคีกันได้ ซึ่งในที่นี้จะหมายถึงผู้นำในชุมชนหลังไปรษณีย์สำเหร่ และชุมชนแก้ววิทยา

คณะกรรมการผู้นำในชุมชน หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนของชุมชนหลังไปรษณีย์สำหรับ และชุมชนก่อวิทยา ทำหน้าที่ในการช่วยผู้นำในการดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน โดย คณะกรรมการผู้นำในชุมชนจะมาจากประชาชนที่อยู่ในชุมชนนั้น

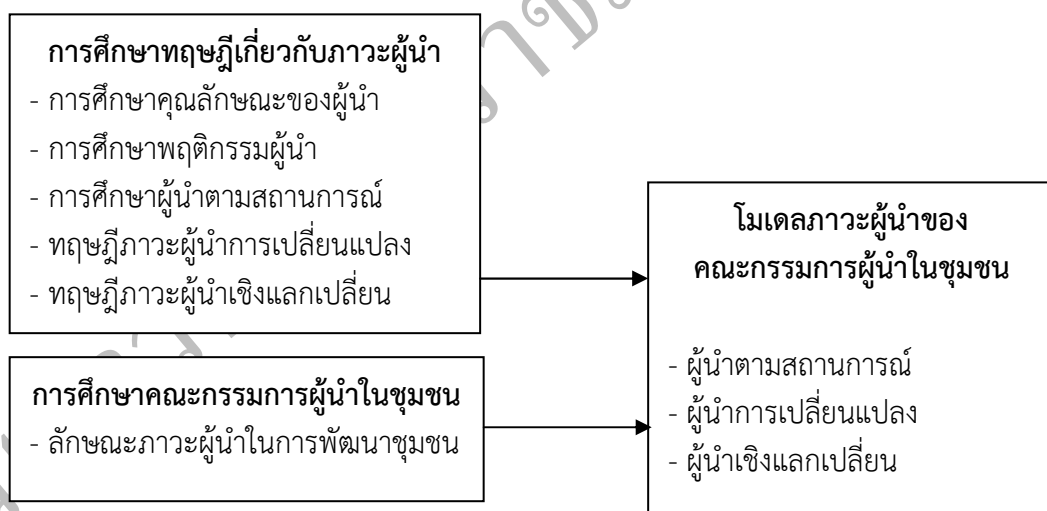
ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำใช้อำนาจที่ตนมีอยู่ในการชักนำหรือโน้มน้าวให้ สมาชิกในชุมชนร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายของชุมชน

โมเดลเครือข่าย หมายถึง รูปแบบภาวะผู้นำของคณะกรรมการผู้นำในชุมชนหลังไปรษณีย์ สำหรับ และชุมชนก่อวิทยาที่ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ชุมชนตัวอย่าง หมายถึง ชุมชนที่มีความเข้มแข็งในด้านภาวะผู้นำของคณะกรรมการผู้นำใน ชุมชน มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับชุมชน และมีผลงานปรากฏต่อสังคม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากข้อมูลข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าลักษณะภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนนั้นมีหลายแบบ ซึ่งแต่ ละแบบจะส่งผลต่อโมเดลภาวะผู้นำที่สามารถบริหารชุมชนให้เจริญก้าวหน้าได้ ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดของขั้นตอนการศึกษาดังภาพ

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. สำนักงานเขตธนบุรีและสำนักงานการพัฒนาชุมชน สามารถกำหนดคุณลักษณะของผู้นำ ชุมชนที่ดี และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับการคัดเลือกผู้นำที่เหมาะสมเพื่อ ขึ้นมาเป็นผู้นำชุมชน

2. คณะกรรมการชุมชนหรือสมาชิกภายในชุมชน ได้ผู้นำที่เหมาะสมสำหรับการขับเคลื่อน การพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง